

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къидэкы

№ 154 (21883)

2019-рэ ильес

МЭФЭКУ

ШЫШХЪЭИУМ и 29-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
къихэтыутыгъэхэр ыкъи
нэмых къэбархэр
тисайт ижүгъотэштых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээз

ИльэсыкІэ еджэгъум ипэгъокІэу

Лъэпкъ проектэу «Гъесэнъигъ» зыфиорэм къидыхэлъитэгъэ стратегическе гухэльхэм шъолырыр анэсныим, республикэм гъесэнъигъэмкэ исистемэ зэхъокыныгъешуухэр фэхъунхэм, ащ ыпашхъэ щыт пшъэрыльхэр гъэцкіэгъэнхэм, ахэр зэрээшуахыщ еклонлакІэхэр гъэнэфэгъэнхэм афэгъэхыгъагъ тигъуасэ кіэлэгъаджэхэм язэуукІэу Мыекъуапэ щыкъуагъэр.

и Президентэу Владимир Путиным къизериуагъэу, гъесэнъигъэм исистемэ фундаментальне шыкіэр ыльтапсэу щытын фое: сабый, лятахъо пэпчъ сэнаущыгъэ хэль, шынъигъэм, творчествэм, спортым, сэнхъатэу къыхихыгъэм, ишигъенъигъэ зэрэпсау гъэхъагъэхэр шышиынхэ ыльэкишт. Ар къизэуахынр пшъэрыль шъхъал, Урысъем гъэхъагъэу ышыщтыр ащ епхыгъ.

— 2018-рэ ильесим Урысъем и Президентэу Владимиром Путиным къидигъэкыгъэ жъоныгъокІэ унашьом къидыхэлъитэгъэ мэхъанашхозийнэ проект 12-мэ непэ тызытегущыиэрэ тофигъгор зэу ащыщ. Къэралыгъом ишаа къигъэнэфэгъэ пшъэрыльхэм мылькушо апэуухьащт, — къыуагъ Къумпыыл Мурат. — Мы ильесим къышегъэжьагъэу шъолыр мэхъанэ зиэ проект 46-рэ Адыгейим щигэгъэцакІэ, ахэм ашыщу 7-р гъесэнъигъэм епхыгъэх. Проектыр зэрифэ

шъушау гъэцкіэгъэнхэм фэш федэральнэ гупчэм къикыгъэ сомэ миллиардрэ ныкъорэм ехъу республикэм къылэхъагъ. Еджэпэ инфраструктурэм, гъесэнъигъэ тедзэм исистемэ хэхъоныгъэхэр ашынхэм, цифрэ шыкіэр гъэфедэгъэнхэм, кіэлэгъаджэхэм ясэнхъат хагъэхъоным ар эпэутэгъахъэ. Джащ фэдэу лъэпкъ проектэу «Демографилем» къидыхэлъитагъэу кіэлэццикү ыыгылэхэм яшын пэуухьащт сомэ миллиардым ехъу къытэлэхъагъ. А мылькур шыуагъэ къытэу гъэфедэгъэнхэм фэш ведомствэм, муниципалитетхэм, ащ фэгъэзэгъэ пстэуми пшъэрыль гъэнэфагъэхэр афэсшыгъэх.

Республикэм ишаа анахъеу ынаэ зытыридэгъэ лъэнъюхъэм ашыщ гъесэнъигъэм иучиреждениехэр зэкІэ егъэджехнымкэ зы сменэм техъанхэр.

(Икіеух я 2-рэ н. ит).

Зэхэсигъом хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыыл Мурат, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, кіэлэгъаджэхэр, ны-ты комитетхэм ялтыклохэр, нэмыххэри. Тофигъабзэм зэкіэмки нэбгырэ шыкъим ехъу къеклонлагъ.

АР-м и Лышхъэу пэублэ псальэ къышызыэ, кіэлэгъаджэхэм шуфэс гүшүйхэмкээ закынтигъэзагъ. Обществэр зыгыкь итэу ыпэкІэ лыкъотэнимкээ, лъэгэпэ инхэм анэсныимкээ кіэлэгъаджэхэм мэхъанашхозийнэ зэриэр, егъэжьэпэ постэуми гъесэнъигъэр япэублэу, алъапсэу зэрэштыр хигъэунэфыкыгъ. Сэнаущыгъэ зыхэль ныбжыкхэм лъэптигъэгъу афэхъугъэнхэр, къыткіэхъухъэрэ лъэууххэм зэрифешуашу шынъигъэ ягъэгъотигъэнхэр пшъэрыль шъхъалэхэм ашыщхэу къигъэнэфагъэх. УФ-м

Мы ильесим
къышегъэ-
жьагъэу учреж-
дениякІэхэр
зэрашыхэрэм,
шынъигъэм псууаль-
хэр къазэррапашы-
хажъхэрэм иштуагъэкІэ къэхъугъа-
кІэхэм ашегъэ-
жьагъэу ильеси 7
зыныбжь сабийхэм
апае чыпІэкІэ
4048-рэ гъэпсыгъэ
хъущт.

ИльэсыкІэ еджэгъум ипэгъокІэу

(Икзух).

А пшъерылъыр зэшшохыгъеням пае еджеплакІэхэр ашых, чыпілехэм япчагъэ хагъахьо. Блэкъыгъэ ильэсэм атыгъэ еджаплехэм адаклоу мы ильэсми къынзэуахыщхэр щылэх. Гушылэм пае, кіэлпэдэжкю 1100-мэ атегъепсыхъэгъэ

зычіэфшт еджэпі 14 джыри агъепсынхуу ары. Зипсауныгъэ зэшшохыгъэ ыкыи сэкъатныгъэ зиэ сабыйхэм гъесэнгъэ зэрагъэгъотынымкі амалэу аїекІэлхэм ахгъэхъогъеням пащхэр пыльыщых, аш пае ахэр зыщеджэрэ учреждениехэм яматериалнэ-техническэ зытет нахьышу ашыщ.

КІэлэеджэкІо 1100-мэ атегъепсыхъэгъэ учреждениякІэ Инэм щатыщт. Къихъашт ильэсэм ехъулІэу нэбгырэ 1100-рэ зычіэфшт еджаплэм ишын Мыекъуапэ щауҳышт.

учреждениякІэ Инэм щатыщт. Къихъашт ильэсэм ехъулІэу нэбгырэ 1100-рэ зычіэфшт еджаплэм ишын Мыекъуапэ щауҳышт. Станицэ Ханскеми мыш фэдэ псеуальзэм ишын шэххуу щырагъэжъэшт. Гүхэлъэу щылэмкі э нэбгырэ 5820-рэ

— Къоджэ псеуплехэм адэт еджаплехэм ачісхэм физическэ культурэм ыкыи спортым зафагъэсэнымкі амалэу аїекІэлхэм хэшшыкІэу аххъуагъ. Мы аужырэ ильэситфим спортзал 49-мэ гъецкІэжъынхэр

ятышыллагъэх, ахэм ащищеу 9-р мы ильэсэм тельтигъэ. 2019-рэ ильэсэм ыоныгъом ыккэм нэс стадиониблумэ яшын тыухышт. Ахэм аїелухэрэ сома миллиони 150-м ехъур общества «Газпромын» къытфитуущыгъ, — къыуагъ Адыгейим и Лышхъэ.

Къумпыл Мурат къызэрэхигъэштэйкімкі, кіэлпэцкыкы ыгылпі 13 ашынену къапыщыль. Мы ильэсэм къыщегъэжъэу учреждениякІэхэр зерашыхэрэм, щылехэм псеуальзхэр къазэрапашыхъажхэрэм ишшуагъекі къеххууякІэхэм ащегъэжъагъэу ильэси 7 зыныбжь сабыйхэм апае чыпілекі 4048-рэ гъепсыгъэ хуушт. 2019-рэ ильэсэм ыккэм нэс кіэлпэцкыкы 240-рэ зырыз зычіэфштхэ учреждениихыме яшын аухышт.

— Лытэнныгъэ зыфетшырэ тикэлээгъэдже лъаплехэр! ИльэссыкІэ еджэгъу пэпчъ шъуипшъэрлыхэм, йофшэнэу жыугъэцакІээр аххъо. Мы ильэсри аш зыкы текірэп. Лъэпкэ проектхэу «Гъесэнгъэр» ыкыи «Демографиер» зыфилохэрэм къады-

хэлъытэгъэ лъэныкъо шъхылехэм язшшохын ары тапэкі анахъеу шүнаэ зытетын фаер. Гъесэнгъэм исистемэ зэхъокыныгъэшшухэр зэрэфхъухэрээр республикэм Ѣылсэурэ унагъо пэпчъ зэхишэнэм мэхъанэшхо ил. Амалэу, опытэу шъуэлекІэхэм яшуагъекі дгъэнэфэрэ пстэури гъецкІагъэ зэрэхъущтым сицихъэ тель. ИльэссыкІэ еджэгъуо къэблагъэрэмкі сышууфэгушо, псауныгъэ пытэ шъуиэу, шъуинуагъохэм гъот арлыз, ежкугъаджэхэрээр къышууфэрэзэхэу шъушишнэу сышууфэльо, — къыуагъ кіэухым Къумпыл Мурат.

Нэүжым зэлукім къыщигүштэй ыкыи пшъерильхэр къыгъэнэфагъэх гъесэнгъэмрэ шіэнэгъэмрэкі министрэу Кіэрэшэ Анзаур.

Ioftkhъabzэр зэрэкүагъэр нахь игъэ-котыгъэу тигъээзет къыхиутыщ.

ТХЪАРКЬОХЬО

Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Шапхъэхэр нахьышу шыгъэнхэр

Адыгэ Республикаэм и Лышхъэу Къумпыл Мурат ипшъерилькіэ экономикэ политикэмкі юофшэнэм изэхэшэн фэгъэзэгъэ комиссием изэхэсигъо зэришагъ АР-м и Премьер-министрэу Александр Наролиним.

Фыгъохэм къэзэрэуугъоигъэхэр атегуу щылаагъэх.

АР-м ихэбээгъэуцугъэу «Инвестиционнэ политикэм фэгъэхыгъ» зыфиорэм иконцепции къыгъэлэгъуагъ Адыгейим экономикэ хэхъоныгъэмкі ыкыи сатымкі иминистрэу Къуанэ Андзаур. Къэралыгъо инвестиционнэ политикэм ылэнныкьюкі республикэм щагъэфедэрэ шапхъэхэр зэкі мыш къыдыхалытэнхэу агъенафе. Джаш фэдэу документым щытхыгъ къэралыгъом ишшольырхэм япрактик анах дэгъухэм язэфхэхысыжкіэ инвесторхэм фэгъэктэнэгъакІэу ялэн аїлэкыщхэр.

Гушылэм пае, хэбзээгъэуцугъэм ипроект мыш фэдэ лъэнныкьюхэр къыдыхэлъытагъэх: инвестиционнэ хэбзэлах хэгъэкыгъэр, инвестиционнэ хъакулахь кредитыр, чыгу лахъэу агъэфедэрэм пыль бэджэнд тыныр нахь макэ шыгъенир, нэмийхэри.

Зэхэсигъом хэлэжъагъэхэм мы хэбзээгъэуцугъэм ипроект дырагъештагъ. Джи

ащ Адыгейим и Парламент хэплэшт. **Гъонэжжыкъо Сэтэнай.**

Журналистхэр агъашуагъэх

Адыгэ Республикаэм лъэпкэ йофхэмкі, йэклиб къэралхэм ащицсэурэ тильэнкъэгъухэм адырлээ зэлхынгъэмкі ыкыи къэбар жынгъэлэе иамалхэмкі и Комитет тыгъуасэ зэнэктокьюо «На земле предков. Между прошлым и будущим» зыфиорэм изэфхэхысыжхэр къыщагъэнэфагъэх. Комитетын итхьяматэу Шынхэлэхъо Аскэр журналистхэм къафгушуагъ, щытхуу тхылхэр, ахъщ ишүхъафтынхэр къаритыжсыгъэх.

Хэкужым къэзигъээжкыгъэхэм зэлхынгъээ зэрафхъухэрэр, щылэмгъээм зэрэхэгъозэжхэрэр игъэктотыгъэу зэрт тхыгъэхэм, видео ыкыи радио къэтинеу журналистхэм къагъэхызырьгъээм анах дэгъоу къахахыгъэхэм явторхэр зэхахьэм щагъашуагъэх.

«Адыгэ макъэм» и журналистэу Сихуу Гощнагы апэрэ чыпілэр къыфагъэшшошагъ. «Советскэ Адыгейим» и обозреватель Юлия Мельниковам ятлонэрэ чыпілэр къыдихыгъ. Мыекъопэ къэлэ гъэзетэу «Мыеекъопэ къебархэр» зыфиорэм

ижурналистэу Вера Корниенкэр ящэнэрэ хүгъэ.

Телевидениемрэ радиомрэ яжурналистхэу Тыгъуж Сантан, Бэгъ Симэ, Хъакынэ Заремэ, Биданкью Замирэ, ГүукІэл Сусанэ, Тлэшү Светланэ хагъэунэфыкырэ чыпілхэр афағэшшошагъэх.

Журналистхэм яофишэн чанэу, агу фызэуухыгъэу зэрагъэцакІээрэм ишшуагъекі щытхуур къызэралэхыгъэр Шынхэлэхъо Аскэр и гүүшүэ къыщыхыгъэштэйгъ. Тапэки ягъэхъагъэхэм ахагъэхъонэу къафилуагъ.

Гъонэжжыкъо Сэтэнай.

Сурэтыр Іашынэ Аслын тырихыгъ.

Тикъэгъэльэгъонхэр

Гъашлэм щытигъус

Зэльашшэрэ композиторэу Тхабысымэ Умарэ ыныбжь ильэси 100 зэрэхуугъэм фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъоныр тыгъуасэ Мьеңкъуапэ къышызэуахыгъ.

Адыгэ Республикаем исурэтышхэм я Союз итхаматэу Елена Абакумовар, Адыгэ Республикаем искустввэхэмкэ иколледжэу Тхабысымэ Умарэ ыцлэ зыхырэм ишаа Күфэнэ Шамсэт, нэмыкхэри зэхахьем къышыгушыагъэх.

Композиторым ыусыгъэ ордхэр Урысыем, Тыркуем, Израиль, США-м, Сирием, фэшьхъафхэм ащаашх. Композиторым ехыллэгъэ къэгъэльэгъоным сурэтышшэ 70-мэ яофшлагъэ къирахыллагъ. У Тхабысымэм тырашыгъэ сурэтхэм Хэгъэгу зэошхом ильхан, мамыр псэукэм хэтэу искуствэм

фэшагъэ зэрэхуугъэр къагъэльагъо.

Къуанэ Аслын исурэтхэр цыф цэргийхэм яхыллагъях. Шъэожь Розэ, Тхабысымэ Умарэ, Мэшбэшэ Исхакъ ясурэтхэр лъэтуупхъэх. Цыф цэргийхэм литератуурэмрэ искустввэмрэ зэфаашагъэх. Сурэтышым ордьиом, композиторым, тхаклом яобразхэр үүпкэу къызэуихыгъэх.

А. Бырырым, Г. Назаренкэм, Р. Тыгъужым, нэмыкхэм ашыгъэ сурэтхэр зеконхэм ахэлажьехэрэм, къушхъэхэм ятепльэ, нэмыкхэм яхыллагъях. Студентхэм ясурэтхэр тарихым къылкы-

рэхийх. Тхарькохь Рузанэ тыкъэзы-уцуухьэрэ дунаим еплъыкэу фырилэр исурэт къышщэгъэльагъо. Уцыр дахэу къэкъыгъ, мэлхэр кээим дэхьагъэху уч къашхьом хэтих. Сергей Орловым Шопен исурэт ышыгъ.

Нарт эпосым къыххыгъэ зэхэт суре-тищир, адыгэ саер зыщыгъ пшьашхъэр, фэшьхъафхэри гъэшэгъоных. Гъогунэко Мухъарбый илэпэлэсэнэгъэ угэгэгушо. Аш сурэтэу хидыкыгъэм къэгъагъыр зыыгъ пшьашхъэр, адыгэ шьуашхъэр зыщызылъэрэ хульфыгъэр къегъэльагъо. Хульфыгъэмэ бзыльфыгъэмрэ ягу-

пшысэхэр мамыр псэукэм, ныбжыкэгъум афэгъэхыгъэх.

Композиторэу Тхабысымэ Умарэ орд 600 фэдиз ыусыгъ. Игушысэхэмкэ цыфхэм алтынэсын зэрильэгъэгэ илофшлагъэ къегъэльагъо. Урысхэр, адыгэхэр, нэмыкхэр зэхэтхэу зэльашшэрэ ордэу «Синанэр» зэхахьхэм къашалу бэрэ зэхэтэхы. Щыэнэгъэм фэусэгъэ композиторым ишушлагъэ къодыщтэп. Урысыем икомпозиторхэм я Союз хэтэу Алла Соколовар, студентхэр ордьио цэргийоу Шъэожь Розэ исурэт еплъыхээ, пшьашхъэр ашыгъ мэкъе шьабэкэ «Синанэр» къыхидзагъ... Ордьири гъашлэм дышши, композиторыр илофшлагъэкэ непи къытхэт.

ЕМТЫЛЬ Нурбай.

Хыкум приставхэм къаты

Мэзитф тыралхъагъ

Мьеңкъуапэ щыпсэурэ хульфыгъэм къэлэпүүкээр зэrimытырэм къыхэкъэу мэзитф хъапс тыралхъагъ.

Хыкум приставхэм я Мьеңкъопэ къэлэ отдел икъулыкшущары уголовнэ яофыр къызэлзыхыгъэр. Зэгъэшлужь хыкумышым унашьоу ышыгъэм диштэу лэжэлпкэ анахь маклэу агъэнэфатъэм изы Iахъэу 0,57-рэ хүүрэр исабий ыныбжь екъуфекъе аштээлгъэхьан фэягъ.

Хыкумым унашьоу ышыгъэр якыи ежь ылъэнэкъокэ яоф къызэрэзэуахыгъэр хульфыгъэм дэгьюу ышшэтигъ, аш къэлэпүүкээр зэ нэмыкхэм ятгыгъэп. Хэбзэгъэуцугъэм диштэу аш ылъэнэкъокэ администривнэ протокол зэхагъэуцугъэм ыкыдьшыгъ. Аш ылъэнэкъокэ зэрийрэх хыкумым ягъеунэфыгъ якыи мэзитф хъапс тыралхъагъ.

Агъэпщынэшт

Зыныбжь имыкъуугъэ исабийхэм атефэрэ къэлэпүүкээр зэrimытырэм бзыльфыгъэм ылъэнэкъокэ уголовнэ яоф къызэлхыгъ.

Зыныбжь имыкъуугъэ нэбгыри 4-м яыгъын пэйхүащт ахьщэр аш афитүүпшыэ ышын фэягъ. Аш бзыльфыгъэм ишшэрилхээр ягъэцэгкээнэм дэгүлгээ, аш къыхэкъыкэ администривнэ арест тыралхъагъ.

Ау пшьедэкъыжыр зэхь нэужи хыкумым унашьоу ышыгъэр аш къыридзагъэп, чыфэу сомэ мин 47-рэ зэуигъэлгээ. Джы бзыльфыгъэм уголовнэ пшьедэкъыжь рагъэхьышт.

Пшьэдэкъыжыр ильэсихым нэсы

Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 21-рэ шхьэ къегъэнафэх унэе мылькум епхыгъэ бзэджэшлагъэхэм ахахъэхэрэ: тыгъоныр, хүнкээныр, шхъухъэшлэныр, бгээшынээзэ кытепхыныр, мылькур бгээкодыныр е зэрар епхыныр (пшээзэе умышлахэу), птгыгун гухэль умышлагъэми, зыгорэм иавтомобиль е нэмыкх транспорт үүпхыныр.

Мылькум епхыгъэ бзэджэшлагъэхэр Адыгэ Республикаем щызэрхъэхэрэм янахыбэм тыгъоныр ари алъапсэр.

Уголовнэ хэбзэгъэуцугъэу щылм къызэрэдилтээрэмкэ, ильэс 16-м нэсыгъэхэм къашуяблагъэу уголовнэ пшьедэкъыжь арагъэхы (УФ-м и УК ия 20-рэ статья), ау ылшээкэ къэтпчыгъэ бзэджэшлагъэхэр бэрэ зэрээрхъэхэрэр, джащ фэдэу обществэмкэ ахэр зэрэшнаагъохэр къыдальтигээ, ильэс 14 зыныбжхэм уголовнэ пшьедэкъыжь арагъэхын алъэкишт.

Ау бзэджэшлагъэу зэрхъагъэр етлани нахь къэзигъэхыльэрэ лъэнэкъо горэ къыхагъэшымэ, аш нахь нахь лъэшэу агъэпщынэнхэ алъэкишт.

Гүшүлм пае, тигъуагъэм анахыбэу ильэс 2-м нэс хъапс тыралхъэ (УФ-м и УК ия 158-рэ статья ия 1-рэ Iахъ), ау унэ клоцым ихни тигъуагъэм ильэс 6-м нэс хъапс тыралхъэ (УФ-м и УК ия 158-рэ статья ия 3-рэ Iахъ).

Къумпыл Къадырбэч къызыхъугъэр ильэс 85-рэ хъугъэ

«Цыифэу ушын»

Лъэпкъ художественнэ псальэм гъехъэгъэ гъэнэфагъэ щызышыгъэ Къумпыл Къадырбэч шышхъэу мазэм ыклем Улапэ къызыхъугъ, щапуугъ. Апэрэ хъарыфхэр зыщизэригъешлагъэри, иапэрэ усэ сатырхэр зыщитхыгъэри икъоджэ гупс ары. Мыры щысэтехыпэ фэхъугъэ орэдыхъхэр, жэрыло усэхэр апэу зыщизэхихыгъэри опсэуфэкэ гуэтныгъэ ин кыритэу игусагъэри.

Усаклом итворчествэ уасэ фээшишырэ шыныгъэлжихъэмэ тхаклохъэмрэ зэгупшишэхэр аш къекиупэ фэхъугъэр ары. Ар кыбуруйонеу щыт, сыда пломэ поэтым иапэрэ тхыльэу 1964-рэ ильэсийм Адыгэ тхыль тедзапэм къыдигъэкигъэм шыхъэу фишыгъэр «Псынэкіечь». Аш имэхъане гурьолгуаен: мэзым ичыпэ лудзыгъэр, чыпэ рэхъят горэм мэкъешхү пымыгъуу, лушашьэу, гъогу бирсырхэмни алчыжъяу псынэкіечь цыкын хэт. Ар зыдэшыиэр зымышээрэмэ уарихылэнки хун, ау ар цыифхэм ящыкыагь, ар дунаим ишыкыагь, сыда пломэ ар ти Дунэшхо изы лахъэу щыт. Джаш фэдэу гъэпсигъэ Къумпылын ипоэзие. Мы тхыльыр ары щыныгъэм ипсынэкіечьышо къыгъоти, нэужым тенджыз посыхом фэдэу итворчествэ зыщизыушшомбгъугъэр. Ахэр зэфэшхъяа шынекхъэу аш итворчествэ къыщилъэгъуаагъэх — зэм философие зэфэхъысажихъэмкэ, зэм — гузэхшэ куухъэмкэ, тарихъ еклопеки-шапхъэмкэ.

«Бэрэтэрэ Хъамидэрэ Мэшбэшэ Исхъакъэр афэдэу, я 60-рэ ильэсхэм къащегъэжагъэу адыгэ стихим «ыпсэ» алэ къырагъэхъагъэу, философие гупшишэхъэмкэ, лъэхъанымрэ цыифым игумекхъэмрэ афэхъэхъигъэ зэфэхъысажихъэмкэ ар «аушшэу» езыгъэжэгъагъэхэм усаклоу Къумпыл Къадырбэч ашыщыгъ. Шыпкыемкэ, щылаклакиэм ехыллэгъэ гущылэхэри аш иусэхэм къаахбгъотэн пълэкыщтыгъ, ау «лъэшэу, тэубытагъэх» къэлгъэу гущылэхэу аш лъыпытэу нэм къыкыидэхэр аш икъесагъэхэп, — етхы шыныгъэлжихъэу Цуамыкъо Тыркубый. — А лъэхъаным

поэзием щагъэфедэштыгъэ шынеки-амалхэм ачыпэкэе ежь ыгъэфедэштыгъэр ышыхъеки «ыгъэпсигъэ» поэтическэ, художественнэ дунаир ары. Нахыбэрэмкэ аш итворчествэ зепхыгъагъэр, кыгъэлъагъоштыгъэхэр цыфыр къэзыуцухъэрэ дунаир, чыюпсыр, псыхъохэр, шыфыр, күшхъэхэр, нэмыхъэр ары».

Къызыхъугъэ чыпэлэр, къуджэр, къызхъухъэгъэ чыюпсыр — зэкэ ахэр поэтымкэ дунаим псау ыкы илирикэ ин игупчэ итих. Къызэрхъухъэгъэ-зыщаплугъэ унэм ичпэшхъыау къыщежагъ аш шулаэгъушоу и Хэгъэгу ыкы зэкэ дунаим афырилэр. Икъуджэ и Лэбэ мэш шхуантэу нэр пэпзыхырэмэ ихэгъошхъыау лут ижырэ луашхъэмрэ и Хэгъэгушо и образ шлагуу ишлэж къыхэнэх. Аш игупсэ чыпэлэр мэзым пхырчырэе псы цыклоу Улэ кэлэрхырэс къуджэу Улап ары. А чыпэлэр ары аш ныбджэгүнгэе шыпкыэр ыкы шулаэгъуныгъэ къабзэр зыщизэхшигъагъэр. «Ныбджэгъур зыщисшагъэр, шулаэгъур къызыщыгъагъэр сикъуадж» — етхы усаклом. Пстэуми ар къаахгъэшын ельэкъи:

**Дунаим чыпэлэр дэхабэ,
Сэ сэшэ, хъопсагъо тет,
Ау щылэп фэдэ Улапэ,
Улапэ — сэ сиорэд.**

Шулаэгъур фэгъэхъигъэ усэхэр Испэлэсэнгыгъэ хэльэу нэпльэгъу дахэкэе, зы жыкъэшгъуукэ усаклом къызэуухы. Аш ехыллэгъ «Тарсина, о си Тарсина» зыцээр. Мын угтуу къеъкы Сергей Есениним итхыгъэу «Шаганэ, ты моя Шаганэ» зыфилорэ.

Къумпыл Къадырбэч иусэхэм гупшишэ куу зэрхэ-

лъыр, шулаэгъур къабзэу къызэригъэлъагъорэр, метафорэр фэкулаеу ыгъэфедэзэ, поэтическэ образхэр икъоу къытынхэ зэрильэкырэр тхыльеджэхэм апашихъэ Бэрэтэрэ Хъамидэ щыкыгъэтхъэу къыхэкыгъ.

«Къадырбэч тхыльеджэхэм апашихъэ усэхэм къащеджэ зыхъукэе, — етхы Урысаем ипрофессиональнэ литераторхэм я Союз хэтэу Хъаудэкъо Шыхъамызэ, — ежь ицыфшикэ шыбэнэнгъэхэй хэльым диштэу, усэу къызаджэрэм гупшишэу хэльым тэгээпсигыгъэу ыма-къэ ыгъэпсигыгъ: зэм лъханчэу, зэм нахь лэтигъэу, зэм пхъэшагъэ горэ хэлтэй. А шынекэ тетэу зэм мэхъаджэм цыфхэм пщээн умыльэкын хъэзабэу къафишыгъэм, аш лажъэ зимишэу цыфыбэу хэклидагъэхэм, а зы унагьюм къелигъу-къелипшыр икъихи, къыззрамыгъэзэжыгъэм афэгъэхыгъэ усэхэм къяджэ зыхъукэе, тхыльеджэхэр рэхъатэу Ѣысынхэ альэкыщыгъэп, зыныбжь хэклотагъэхэм анэпс къашыакло-штигъэ.

Аш фэдэ пчыхъэзэхахъэ горэм тъыкыкыжызэ Бэрэтэрэ Хъамидэ зигъэсэмэркъэуээ къело: «Къадырбэч, джащ нахыбэрэ тхыльеджэмэ адэжь уздэтжэжыгътэп. Тэ ахэр дгэгүшшоных, дгэчэгфыных, агу къэтлэтийн тэлош тахэхэ, о ахэр къеогъэгъихэш такыхэогъэкыжы». Мидрэми (Къа-

дирбэч) сэмэркъэум къыре-гъэгъэзэжы: «Тхыльеджэм ыгучи шыпкы эунэсын амали пхэлбын фае».

Къумпыл Къадырбэч бзыльфыгъэм, шулаэгъум, ичыгу афэгъэхыгъэу ыгътигъэ усэхэр удээхъыхырэ гущылэхэу гучэм къыкыгъагъэхэу зэрэштихэр ары зэ нахь уямдажагъэми, бэрэ гум къызкинэхъэрэр.

1976-рэ ильэсийм журналэу «Зэкъошныгъэм»: «Гъэшэ напэр къабзэм» зыфилор Хыт Казбек къыдигъэхъагъэм щихегъэунэфыкы: «Къумпылыр къызтегушилээрэ бзыльфыгъэхэр Испэлэццихэп, шьорышихэп, ахэр лэжъаклох, щыныгъэм ылъап-псе алашхъэкэ агъячы, шулаэгъуукэ дунаир къагъэекэрэ-ракэ».

Тхаклом къыгурьоштыгъэ гъашээр шьоупс закиэу зэрээхэмьлыр, цыфым зыгорэм ыгу хигъэкын, хэукуон зэрильэкыщтыр. Аш илирическэ герой рэхъатыгъор зыфэдэр ышлэрэп, зэфагъэр, шыпкыагъэр икъукэ зэригъашэ шлонгыу, ныбджэйбуу заом имашо щимуухумэшшүгээм игумекхъэм къымыкэу учлабэм яджуулт лъэхъу. Усаклом лъхъуухынгъэм еплыкэ гъэнэфагъэ фырил, чаныгъэ-блэнагъэр цыф пэпч къызэрэшежъэрэр, ыгукэ къызэрэхихырэр итхыгъэмэ къащело. Усэу «Тарихъ лъхъуум сыйфэд» зыфилорэм щихегъэунэфыкы чы къатхэм, мыжъобгъухэм уахътэр къызэрэфалуатэрэр. Ежь блэкыгъэ

уахътэм зэрепхыгъэр ыушъэфырэп, пыль ар зы гъешэгъон горэ къыгъотынэу, шлонгыу иошьогу дахэ бзыбу щыбыбынэу, ыпъэкырэр зэкэ ильэпкъ фишэнэу. Фаеп ыкы лъыхурэп ар ѿтхуу лъагэм, ау иклас аш имээз къирхэр, икъушхъэ зеклүххэр, лъэбэкъу пэпчь ышыззэ, тарихъым лъыхурэп фэдэу еклю идуай. Тхаклом шлонгыу иуахътэу тарихъ хъуштыр гъешэгъониэу. Щыныгъэм лъэбэкъу щыбдзырэм, ыуагъэу щыпшырэм, узыт, узыхэт дунаим псэукэ шьошэ тэрэз зэрэштийн фаэм уарегъэгупшишэ. Аш цыфыр егашло, ельйтэ, елэты. Аш ишыхъатышу зэлъашшэрэ цыфхэм афитхыгъэ усэхэр: «Гъогу» зыфилор Долэ Махьмудэ фэгъэхыгъэр, «Ныбджэгъум дэжэ» ыцлэу Къыздырмыш Казбек фитхыгъэр, джащ фэдэу Маяковскэм, Межелайтис, дирижерэу Темиркъян Юрэ, Бетховен ыкы «О ухэт, цыфыр?» зыфилор поэму ыкьюу Марат афитхыгъэр.

Уцыфмэ гъашэм шьөрьеэль зэрэштийн фаэр, уичыгу уригъупчэу узэрэлжээн, ар пшымыгъупшэу къызэрэбгэгүнэн, нахышу хъуным узэрэпильын фаэр етхы усаклом. Цыфигъэ пхэлъэу узеклоныр, уишүшагъээхээ хэтрэ цыфи ыгу къыдэпшэнэыр, къин зытельным ыпэлэгъу уфэхъуныр зэмьюткыжыре шапхъэу, бзыпхъэу щытынхэ фаехэу егъеунэфы. Ежь тхаклом зыхэт щыныгъэ

Къумпыл Къадырбэч къызыыхъугъэр ильэс 85-рэ хъугъэ

Къикъырэ...»

къызэрсыкlor зэмкіэ рәхьатеу, шыабеу, етланэ ыгукіэ гумәкіеу, гупшысэныр нахъ къытеклоу, псынәкіечь мақъеу ары къызэритырэр. Цыфым ыгу къужъ-ләрысәм фәдизеу elo, ау ащыкluачіе хышхом ретъапшә, гур цыф бъзегум ельығфә, къышытеофә цыфым зәфаръэрә төубатагъэрә бгъодэльхәу шум фәләжъэн фаеу къылдурғартаю.

Щылэнгыз мыйтэрээнгызъяу хэхүүхэхэрэм янахыбэр цыфым кызыэрэшжэээр, неущтишилэнгэ зыфэдэштыр тэ кызыэрэтэхыгъяар ыкти тээрильтийр усаклом тыгу къегэ-кыжы. Зэхшэшыкыр, гуклэгъур зыхэлпльагъяарэр цыфыр ары. «Ар бзаджэу хэт къюозыуа-гъар?» — өлошь къеучла.

«Къадырбэч адыгэ литературам э къызыахъэм, — етхы шлэнтигъэлэжъеу Хъакіемыз Мирэ, — иакъылре ишэнэр эзетууагъеу, игүщүү зынэсрэр ышшэу ипоэзие чъэпхыягъекілъэпкү күльтурэр къыгъебаигь. Усаклом гухэль шъхьалеу зыдилыгъыгъэр цыфыр гуклэгъум, дэхагъэм, хъэлэлныгъэм, къэбзагъэм, лъэгагъэм афэшгээнныйр арыгъэр...

Уахътэр зэхэфыгүйай ыкчи
къеубытыгүйай. Блэкыгытэр
бгъэмисэкээ зи къикыщтэп:
«Блэкыгыэр кынэп о бгъэмсэн», — elo усаклом. Ау уцыф-
мэ, блэкыгыэм акыил хэхпын-
ныр уипшьэрыйль. Блэкыгыэмрэ
къякощтымрэ зээлыгхыраа акылы-
лыр Щыненгыэм ильэмсыиджэу
зархажун фаер къыргызло:

Сежэ. синэлэ

Сэжэ, синэлж
джа лъэхъанитлур
Насып лъэмыйджкїэ зэрипх
сшюргъу.

Социология шэныгэхэмкээ докторэу, профессорэу Афэшынж Тыркубый усаклом фэгьехыгье игууцкыжихэр Иэубытыпшүхэу кынсцэхбу Күмпил Къадырбэч ицыиф шыклагъэр, къэзыуцуухъэрэ дунаир къызэрэгурьоштыгъэр нахьышлоу зэхэпшэнхэмкээ.

«Къумпыл Къадырбэч иклюаклэ, — elo Тыркубый, — хэти ием емыхыышырэу гъэспсыгъагъе: бзэпсым тетым фэдэу шьабэу клощтыгъ, ишэн-гъэспсы-

Цыкly къыхильхъэгъэ къарыуп ары итворчествэ ыльэ тезыгъэ-уцуагъэр. Шъэбагъэ зыхэль лиризмэр, игүпсэ къуаджэ — зихэгъэгу (республикэм) фэшьыпкъэ цыфэу ыпкъ зышни-цуагъэм афырилэ шүльэгъоу сыйдигъокли мыупабжъэштыгъэр, шүльэгъу хэушхъяфыкыгъэу къэзильхъфыгъэ янэ фырилэр... бэ зигугуу къэпшынэу щылэр. Джащ фэдэ цыфыр ары зи-къуаджэ Париж фэзыгъэдэн зылэкыштыри.

Къадырбэч изы нэшанэ горэм иныбджэгүхэм аналэ тырадзагъэу щытыгъ. Къалэм дэсмэ зэрэцгүйн фэмыдэу Улапэ щыгэ зыхыкэл ар нахь үлпэ-бзэлэгэ, нахь чэфыгъ, ыгу түүпшгэхээ хүүштгэгъ, зылукээрэ цыифхэм сэмэркъэу дахэ адишыщтыгъ.

Къадырбэч зышIещтыгъэ пстэуми зэрэхагъэунэфыкырэмкIэ, ыуягъэм ныбжын епцыжыгъэп. ИгушыIэ ар сидигъүн фэшьыгкъагъ. ЦыфкIэ зызылтытэжкыре пстэури аац фэдэу щытын фаеу шлошхью-ныгъэ илагъ.

Ятэ заом зэрэхэкіодагъер усаклом лэшшэу кын кыышхүщтыгъ. Ар ренэу зэхишлэрэ гуузэу кызыздырихъакыщтыгъ. Дзэкіолт ныбжыкілэу, лыхъужь фэхыкілэу, игъонэмисэу заом хэкіодагъэхэм аціекілэ ашытхыгъ поэмэу «Гүгъэ» зыфи-

нэмисэү зыгори ахэтэү пфэ-
лощтэп. «Ным ылэхэр», «Ным
иорэхэр», «Ным ишгульэгъу»,
«Ныр опсэуфэ», «Ныхэм яхыл-
лагь» ыккі нэмийкхеми тхыль-
еджэхэр ашыггуузэх. Ары,
Къумпылым ипоэтическэ гу-
пышысаклэ икъеклонлэ шъхваэ-
хэм ашыщ ным иобраз. Зэпны-
мужьеу аш ымыгъяшэгъон
ылъекищтыгъэп щэлагъеу ным
хэльыр, шүшлэнным ыгуклэ зэ-
рэфэшгэльгъэр, ылэхэр лоффшэн
горэм ренэу зэрэпыльгыгъэхэр.
Ныр усакломклэ гуфэбэнэгъэ

Ныр усактомууң түфөзбүйн бозгүүнэнчкүйөмдөө икъектүүлүп, егъэшшээрөв ыгу кынжыштыштада шэлж. Усаклоу Ожк Аскербый итхагында зэрэцгүйхээний энэфыкырын замында, «Къадырбэч икъуаджэ бэрэ қлоныр икъесагь, ащ дэс нэжжүүлжкхэм, кіелакіхэм, кіеллэеджаклохэм зауыгъакіштагында». Шулъэгтэй икъуаджэ фырилагъем ишыхъат «Къалэм сыйдэсми, сыгурэ сыпсэрэ чыллэжкым дэль» мызэу, мытлоу ащ Ожкын зэрэриоштыгъэр.

Хэтрэ цыфи опсэүүфкэ насыпыгъэу зыфильтэгъужырэр шүгъэу, дэхажьэу зыфэлэжъагъэр хъаулые мыхууцъэу, ашгъэбэжкуу чылапхъэ къызэри-тыгъэр ышшэ зыхъукэ ары. Къадырбэч фэгъэхыгъэу мы гупшысэм укъеклонлэн зыхъукэ, ар цыиф насыпышомэ зэращыгъэм уеджэндэжшыжынэу

— «Үсэхэмрэ орэдхэмрэ», ятлонэрэр — «Үсэхэмрэ поэмэхэмрэ».

Усаклом ытыхыгъэхэм художественнэгъэ ин, гупшысэ куу зэрахэлтын, бзэ къэбзэ дахэй удээзыхыхырэмкэ зэрэтихыгъэм, рифмэрэ ритмэрэкэ зэгъэпэшыгъехуу зэрэцтихэм яшыхыат тикомпозиторхэм ахэр мэкъаммэ зэрэрагъякluхэрер. Ипоэзие кыышыхэштыр э нэнашэу щитыр ар лиричнэу зэрэгъэпсыгъэр, гражданственнаагъэ зэрэхэлтыр ары.

Күмпүлпіл Къадырбәч къыз-хәкігін лақъом, лъәпкъым, икъоджәгүхәм лъашәу ағашшо, осәшшо фашы. Сыда зыпқол, ар зәрәусекілә дәгүм нәмкіләу, иңығай гъепсыкіләкілә, изеклөкілә-шыкіләхәмкілә, ыпкъышшол иғъәптыңкілә зыфәде къэмыхұгуғе ләбләнагъәре акылра хәлдігъәх. Аш гъогу удыт-ханкілә, укығьюу цыфхәм уахәханкілә фәдәу шұашшо, ыналә къыптыригъәтынәу, уиғэшіонәу бѓотыщтыгъәп. Иофшіләгүхәмкілә, иныбджәгүхәмкілә, илахиялхәмкілә гүкіләшшо хәлдігъ, аш иңығайгъәкілә агу къыщәфын ылтакылыштыгъ, арәуи къысшошты лъытәненгъе ин зыкыфашыщтыгъәр. Ар Улапә узыдахъәкілә псынкіләу нафә къыпфәхъу. Зыфаторәр икәләгъу зыщыкіләгъе урамым усаклом ыңкіләу зәреджагъәхәр ары. Джаш фәдәу щысәу къепхынын плъәкішт къоджә еджапләм ыңғә зәрихырырәр. Мыш дәжым къыштыжәзгәшты сшоинуу илъес къес иғъәкілотыгъеу итвorchестве фәгъәхъыгъе тоғытъохәр Улапә игурлы еджаплә зәрәщызәхәщәхәрәр. Мыш къыштыжәуахыгъ литературамкілә музееу усаклом ишшіләнгъе гъогу къезыләтәрә тхыгъәхәр, ығъәфедәштитгъе пкъытъохәр, итхыльхәр зычләпхәр.

Усаклор итвортческэ клаачэ нахь зыкъызыышызэуухыгъэ уахътэм, 1990-рэ ильээсүм ишьшхъэй мазэ дунаим ехжыхыгъ. Ауми, аш ышлэнэу игъо зыфи-фагъэмкіэ я ХХ-рэ лэшлэгүм-кіэ адыгэ поэзием чынпіэ гъэ-нэфагъэ шиубытыгъ.

НЭХГА ВЭ ЩИУОЫГЫН В. «ЦЫФЭУ УЩЫЛЭННЫМ КҮЙКҮҮРЭР: ДХАЛЬНЫНҮҮР АРЫ ШҮҮФҮҮГЭ»

Иорэр. Фэхыгъе дээкIолын ихьадэ чыым чIэль, ау аш ыпсэ илахылын-благъэхэм, янэ ягыусэу къадекIоклы. УсаkIор ренэү фэзэшты ятэжь ышыгыгъэгъе чэлым, аш чIэльэу гъэмэфэ чэшжъоркым хъантарькохэм якъэкъе макъе ыгъэшьхбаукузээ хэччьеjжыытгыгь. Ары анахь klyachI зилеу кытлыгъээсын ылтэкыгъэмэ ашыщэу плътгэмэ хъушт усэхэу «Сяте исурет», Тато фасстуу ичилийнхар

«Тяте фэсэтхы» зыфилохэрэр.
Ятэ имылэхъэу къэнэгъагъэти, ицыхыгъом къышегъэхъэу ныр усакломкэ янэ къодыягъэп, ар ятэуи къэтэджыгъ, аш ыпугъ, ылэхъыгъ, ыльэ тыригъэуцаагъ. Ным ехылтэгъэусэу ытхыгъэхэм гум куоу къы-

АР-м и Къэралыгъо шуухафтын къизэратахэмэ хъунэу къагъэлъэгъуагъэхэр

Гум имыкырэ си Едэпсыкъоешху

Тхыльэу «Джыри си Едэпсыкъоешхо сидэт» зыфиорэм пае гъезетэу «Адыгэ макъэм» сифэтхэ.

Дэгъу дэдэу ытхыгъ. Хъот Замрэт иадыгабээ дахэ, жэбээ дэгъу дэдэ үуль. Ежь ицыиф шыкы, ишэн-зеклыакы, адыгэпкыр къахашы. Уеджэ зыхыкэ гур ыгъэузэу, гур ыгъэбэрысре эзкэри къэошлэжбы. Къоджэ 12-у псым ычлэгъ хуугъэр, ар лъэпкыымкэ зэрэхъамыкэгъошхор дэгъу дэдэу къихэцых.

Едэпсыкъуас сэри сыщыц. А тхъамыклагъор сугу къыгъэ-къыжызэ тхыльым седжагъ. Чылэм гыы макъэу дэлукъыщтыгъэр непи стхъакумэ икырэл. Сянэж тхъамыкэм икъэ къы-зэрэдэтинаагъэр гум икъыжырэл, ренэу чылэр синэгу къэт. Мээхэр, тичыгу бэгъуагъэ,

тиеджапэ, къэлэцыкы куо ма-къэу урамын щыгуштыгъэр сцыгъупшэхэрэп. Мафэ горэм сурэт сышыгъэ. Тиунэ, тиурам, тикиэлапчыэ, тигъунэгъумэ яунэхэр — зэкэри синэгу къэтых. Ахэм сяплызыэ сугу жыы дэзгээкъеу бэрэ уахтэ къысэкъугъ.

Къэралыгъо телерадиокомпа-ниу «Адыгейим» фильмэу сэ-сфишыгъэм бэмэ саригъегупши-сагъ. Адыгэкъалэ тышыгъэу хы шоркын инэпкь сиутэу едзыгъо турахыгъэм сиугукэ зэхы-сигъешлагъэр гъашэм щысцы-гупшэштэп. Хуугъэ-шагъэхэр синэгу къэтхэу нэпсыр къысэхыгъ, сиғыгъигъ...

Зэльашээрэ тхаклоу, драма-

тургэу Къуекъо Налбый ипье-сэу «Псым ыхырэ ыашхъэр» зыфиорэм фэдэу Хъот Замрэт икъуаджэ къырыкъуагъэр та-пашхъэ къыргэзъуцо. Замрэт «тхъаугъэлэсэушо» есэло. Къызтегущылэрэ лъэхъаным псеукъеу тилагъэм, цыфхэм саугээт афигъеуцугъ.

Хъот Замрэт Адыгэ Республиком и Къэралыгъо премие фагъэшшошныр тэфэ, къылэжыгъ.

ЖЭНЭ Нэфсэт.
Урысъем изаслуженнэ ар-тист, Адыгэ Республиком инароднэ артист, медалэу «Адыгейим и Щытхъузехъэр» къыфагъэшшошагъ.

Ильэс еджэгъум ипэгъокI

КІЭЛЭЦЫКЛУХЭМ ІЭПҮЛЭГЬУ АРАТЫ

Кіэлэцыкль еджаплэм фэгъэхъазырыгъэнэй фэгъэхъыгъэ өофтхъабзэхэр Мыекъуапэ щызэхащэх.

«Единэ Россиим» и Ныбжыкэ Гвардие ишьолыр къутамэу Адыгэ Республиком щылэр шуушэ ыофыгъою кіэлэцыкль еджаплэм фэгъэхъазырыгъэнэй ехылгагъэм хэлажэх.

«Тхыльым и Ун» зыфиорэ тучанэу Мыекъуапэ дэтыр шуушэ ыофтхъабзэм иквэшаклохэм гүусэ къафэхъуу. Тучаныр Мыекъуапэ иурамэу Ленинным ыцэ зыхырэм тет, N 34-рэ.

Хэзэгум щыкль ыофыгъом Адыгэ Республикар хэлажэх. Кіэлэцыкль ибэхэм, гъот ма-кэ зиэ сабийхэм рэхъатыгъо зыхамыгъотырэ унагъохэм зэхэшаклохэр ыэпилэгъу афэхъуух.

«Тхыльым и Ун» зыфиорэ тучаныр ипащэу Наталья Красильниковам къизэриуагъэмкэ, шаплэм чылээ хэхыгъэ къы-

зыщызэуахым, шу зышэ зы-шоигъо цыфхэр къафаклохэу аублагъ. Кіэлэеджаклохэм ящи-къэштхэ къэлэмхэр, тетрадьхэр, нэмыхыкхэр тучаныр къыратыгъэх.

Мыекъуапэ иурамэу Красно-октябрьскэм тет унэу N 4-м кіэлэеджаклохэм ящи-къэштхэ пкыгъохэр зыщаугоирэ чылээ къыщызэуахыгъ. ыофтхъабзэр ыоныгъо мазэм и 1-м нэс клошт.

Аэрэ мафэхэм къызэрэгъэлэгъуагъэмкэ, гукэгъу зыхэл цыфхэр бэ мэхъуух. Кіэлэцыкль хэм ящи-къэштхэ пкыгъохэр къафахъуух.

Мыш фэдэ телефонкэ зэхэшаклохэм уафитеон, уишугъэ ябгъэклын плъекыщт: 8(800) 3016606.

«Единэ Россиим» и Ныбжы-

кэ Гвардие» ишьольыр къутамэу Адыгэ Республиком щылэр ипащэу, Мыекъуапэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутатуу Бэрзэдж Асыет къытфиотагъ шуушэ ыофыгъохэм лъэклээхэр, гукэгъу зыхэлхэр зэрэхэлажъэхэрээр. Кіэлэеджаклохэм яшынгъэхэм ахагъэхъонымкэ непэ ыэпилэгъо аратырэр щынгъэхъям къыщтэжэшыцт.

Зэхэшаклохэм нэрэлжэгъу ыэпилэгъуэр агъэпсыгъэх. Ильэс еджэгъур рамыгъажээзэ кіэлэцыкль хэм шу афээзышэн зылээкыщтхэр ыофтхъабзэм хэлэлжэхэ ашлонгъу.

САХЫДЭКЬО Нурбий.

Сурэтим итхэр: зэхэшаклохэр ыофтхъабзэм хэлэжэх.

Шъуипенсие зыфэдизыщыр зэлъитыгъэр

Iofoшлаплэм аштагъэхэу Ioф зышэхэрэм нэужым пенсиеу афагъэуцышыр зэлъитыгъэр шокл зимиэ пенсионнэ страхованиемкэ страховой тыхнхэр (взносхэр) ары.

Нафэу зэрэштымкэ, Ioф зышэхэрэм мазэ къэс Урысъем Пенсионхэмкэ ифонд а ахъщэр егъакло. А взносхэр ары ыофшлэхэм яунэе лицевой счетхэм къашидалытэхэрэйкыи ахэм ялтыгъэх пенсиеемкэ фитынгъэу ялштхэрэ. Нэмыхыкэу къэплон хъумэ, цыф-

хэм япенсие зыфэдизыщыр зэлъитыгъэр а взносхэр ары: страховой взносэу зэлуклагъэр нахыбэ хъу къэс страховой пенсии нахыбэ мэхъу.

Аушъэфызэ, «конвертным дэлъэу» лэжкаплэр араты зыхыкэ, страховой взносхэр мэкэ дэдэу атых, амытихуу

къихэкли. Арэу зыхыкэ, пенсиеер анахь цыклик шоокыштэп.

Аш фэдэ ахъщэ тыклем шуу-къызууцаллэклэ, пенсиеем имызакъоу, нэмыхык социальнэ фитынгъэхэри чэшүүнэнх шульэкыщт. Гүшүйэм пае, отпуск шууэрэлжээмкэ ахъщэ къы-шуумытын альэкыщт, бзылъфы-

гъэр лъэрмыхэ зэрэхуугъэм е сабий къызэрэфхэхуугъэм ялтыгъэу зэрэдэссырэмкэ ахъщэ къыфамылэгъужынкы мэхъу. Аш нэмыхыкхэрэ хэхүүхъанхэ ылэкыщт. Арышь, шууинэе лицевой счет ПФР-м щышьупльэккүзэ шуушы. Зэкэми анахь ырэфгъур ПФР-м исай-

тэу www.pfrf.ru шууилицевой счет изытэш щызэжкугъэшшэнэр ары. ПФР-м, МФЦ-м, къэралыгъо фло-фашижэмкэ Портал зыкым зафжэгъуэзэни шуулъэкыщт.

ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Республиком щылэм ипрес-къулыкъу

ДЫШЬЭ КІЭН

Лъэпкъ Іэпэшысэхэм яшын пыль Іэпэласэхэм я Ассоциацие республикэм ильэситу хъугъэу щизэхэшагь. Аш нэбгырившл фэдиз хэхьэ. Ассоциацием ипащэр Платэкъо Айдэмыр.

Күшъэм, Іанэм, пхъекычхэм, шыкіләпшынэм, адигэ шьуашхэм яшын зылә кыхъагъехэм япчытъэ бәп, ау мыш фәдә Іәпәләсәнәыгъэ зыхэлхъэр нахыбые хууныр, ахэм Іәпныгъу ягъетъотыгъеныр, Іәпшысәхэм яшын жыугъяу цыифхэм аләкіләгъехъетъеныр ары пшъэрыйль шьхбаалу зәхәщегъэ купым зыфигъеузужъырер.

Іәпәласә пәпчь иунә ныбжы иләу, ыгъельәпіләру пкыыгъо зәрилым мыйзәу, мыйтуу тырихыллагъ. Тішьу Нуурбый фәдә пкыыгъо зәригүшхорэр ильәсүншүсүнде шаңында оро сүннубжы

Ащ хэтхэм ашыцэу непэ нэүласэ шьузфэтшыщтыр Тэшүү Нурбый. Джамбэчье къышыхуугь, Мыеекуапэ щэпсэу, пхъэшлэнным ицыхуугьом щегъэжьа-гэв. Пыль.

ТІЭШЬУ Нурбай:

«Тягэ, тятэшхэм къаэптыг хыгээшлэнэр, чылэм щитльэгтэй. Еджап!эм, труд урокхэм щитагтэшлэгэри хэт. Радиотелемеханикэр ДОСААФ курсхэм къащысуюхыг. Ау сыгу фынчилтыгээп, бэрэ Ioф рысшлэнэу хувьгэл. Апэрэ пкыгыюу бзыу набгъор пхъэм хэсшыкыгьяг, ар Джамбэчье еджап!эм сыйчлэсэу сышыгьягъэ. Сятэшпыхур дэгүү дэдэү дэштгыгъэ. Дэрэ машинкэу Иягъэм итепло къисити, бзыу набгъом ыкыбы хэсыбзыкыгъаяг. Джар еджэп!э щагум щыпсыльхээгъаяг. Іэк!е пшырэм фэдэ шылэп!»

Радиотелемеханикэм фе-
джэгээ Тэшь Нурбый АР-м и
Лъэпкъ театрэ 1979 — 1982-рэ
ильэсхэм звуокорежиссерэу Ioф
шишлагь. Ау Тхъэм къыхиль-
хэгээ сэннаущыгъэр авшээ
хъугъэ — лъэпкъ Iепэшысэ зэ-
фэшьхъафхэм яшын къызлэ-
жийт эхээ.

ТІЭШІЙ У Нурбай:

«Лесокомбинаты щезгъажы бэ тофэу сшагъэр, аш үүж я 90-рэ ильэсчэм кооперативхэр къежэгъагъэх, пчэхэр сшыихэу сиублагь. Чэчэным, Тюмень тшырэ пчэхэр зэращхэрэр клалэу тцызыщфытштыгъэхэм къаоцтыгъэ. Джащтетэу псөольшынми, адигэ іэпшысчэм яшыни ахэцагъэ сыхуугь. Кілэлцыкүхэм зыгорэ ядгашшэмэ, зыгорэ ядгээльзгумэ иштуагъэ къэклоцт. Еджа-плэхэм ар ачилхъэмэ, іэпэла-

дахэ, хьопсагьо, зесэхъэ, хэти
есягъэльэгъу, ланэ зышыхэрэм-
кіэ шэпхъэ тэхыгьошоу щыт».

Тішту Нурбый пцәжъыяшеп ыкіл шақоп, арәу щитми, икіш ашт үезігъәгуәфтерә пкығъо шығъәхәр щыпльәгъущых. Пцәжъыякіләхәр гъәлағъеу пхъэхъурәе хәгъечыгъэмә атегъеп-клягъәхәу, гъашігъонәу, псым хәпкіләжыре пцәжъыем фәдәу, къельагъох. Псөушхъе бжъа-къохәм ахәшшыкыгъе пылта-піләхәр зәтефыгъәх. Къушхъе-пчән зәфәшшхъафхәм, шыныхъ-хәм ябжъакъохәм ахәшшыкы-гъәхәри ахәм ахәтых. Мэзым фыкъуагъе щыхуғъе псөушхъе-хәм къатырахыгъе бжъәхәр іәпеласәм ымыгъәхъаолъехәу цыфым кышхъапәнәу ешых.

ТІЭШЪ У Нурбай:

«Упцэжъяшэ хъумэ, уцыиф гупсэфын фae. Сэ aщ фэдэу сыштытэп. (Нурбый мэшхы.) Ренэү зыгорэм сыльехъу, зыгорэм цынж синь»

— Адэ пльэкъоцэ шыып-
къэ тэфэу ошакыя? —
Нурбый зыщыщ шыыпкъэхэр
къезгъэчүатэ сшлонгъо упчлэр
есаты.

Тілекүн кызызэрхөйльәккүрәр күыхәштәу, Іәпәласәм илгәкъ тарихъ къебарәу пылтыым тыщигъезгозагъ. Тіешүү лъекъуацләр ахы шъыхае, Шакло ллакъом күыхәккыгъәх. 1914-рәй илъесым Чабәм щылгыз ятэжъәу Азәмат, Хәгъезгу зәошхом хәләжъәгъе ятәу Мыхамодә япкыгъохәу унәм къинағъәхәрә зәрагъәләп! хәрәм фәдәу, яссылетхәри агъәцакләх. Ахәматеккыгъе зәшиплләрә зәшын-пхъуицирәу псөүхәрәм алә күихъашуыштыр пстәури упчыл-жъәгъу зәфәхъухәззә агъәцаклә. Ар Нурый къегъәшшыпкъә-жы. Заом зәрәутыгъем емыллытыгъәу, ятә дәштүгъе ыкли гүчүл къемланхәу дзәклол! шхыныр зәрыйтыгъәхәм ләгъупы-жъыехәр ахишылыккыщтыгъәх. Ахәр шхынкә зәблихъужышты-гъе. «Заом улгыз хыльзъ зы-щәхъуми, күячләккә зәрәфы-рикъугъәр һазәхәм агъәшлә-гъощтыгъә», — elo Нурый. Пстәуми ашпъә күягъәр ежышхъя нәмым! зымы шымыгы-

гъэу, Іәкіель сэнаущыгъэр ымы-
гъекіодэу, ар къызфигъефедэн
зэрильэкіыгъэр ары.

ТІЭШЪУ Нурбай:

«Шакло ллакъо туыкъызыт-
кыгъэр унегъо 30-мэ къагъэ-
псыгътыгъэ. Тэлаум (холерэм
— Т. З.) илпкыгъэх. Зы бзы-
льфыгъэ лъэрымыхъэ цыкъум-
тытеккыжыгъ, илл щымылэ-
жъэу, сабыир ышъо хэлъэу.
Щылэнгъэр аш щуухыгъэ ху-
рэп нына. Тлэшумэ якалэз-
горэм ыщэжкыгъагь. Тятэши-
пхьуи, тятэши алъэккуацэхэр
зэблахъужкыгъагъэх, ау тятэ-
заом кызыеккыжым ыльэккуа-
цэ зэблихъужкынэу хуугъээп-
КГБ-м кыифидагъэп. Тэ Тлэ-
шьюу туыкъэнагь. Джамбэчые
Шаклохэр тузыунагь. Зы тэ-
тэжъ туытеккыгъэр».

Унэгьо пкынгьо хъалэмэт-хэр Нурбый зериухумэрэм фэдэу, ежьми Илэпэлэсэныгээ къызщыльгээрээ Илпещысабэшьи, ахэр зэрээгбүрэйкырэм имызактую, тарихьим къыхэнэштхэри ахэтых.

ТІЭШЪУ Нурбай:

«Сыд фэдэри нахь дахэ зээрэсшыщтын сыньль. Хъаклэзилэ ўшын, хъаклэшхэри арагьэшыхих, дэгъуба пало, клахо, шхончыпиль эштхэмэ мыш фэдэ пыльяаныр?! — Нурбыйн псэушхъэ зэфэшхъафмэ абжъэмэ ахэшыкыгъэ пыльяаныр къештах къытегъельзэ.

гъух. — Мары мыр шъыхъэм ыбжъ, тимэххэм ахэс кавказ шъыхъэм фэд, сыда пюмэ сыв-быр шъыхъэхэм абжъэхэр псы-гъох. Мыйдрэ бжъэкъо шуцлэр псэушхъэр клэлаклээзы тыраутыгъэгъэн фае. Ежьашью щытыгъ, зыгорэм сыльэхъу зэпьтба, натрыф дагъэкэ зысэлъэ-кым, шуцлэр хъужьыгъэ. Джы сщэштэл. Бэрэ чыюлпсым хэльмэ бжъэр мачэ, унэм ильы хъумэ чэрэп».

Нурбый зээлбэкышиш, мэклиам
пыльгагьеу къэбыжжыем хэшши-
кыгье остыгье, ыклоц! шэко
остыгье ибгьеуцон пльэкынэу,
кьештэ. «Тиунэкъошэу Тэшьу
Русльян «кино тетхыхиш» ыли,
пкыгъохэр сихыгъагъэх агъэ-
федэнхэу, шьо пхъэнтэхури
ахэтэу. Джы ахэр сэ пкыгъо
гъэш!эгъонхэу кьысфэнэштих,
адыгэ кином щагъефедэгъа-
гъэхэу».

Иләпещысәхэр зышишырең кыщ шылыкъеми Нурбый тычи-щағы. Пхъэ сапер мәкілайхәм һужью атель Іәпәласәр бәре мыш зәрәшылажъэрәм ишыхатеу. Пхъэ цуакъехәр дәпкым кәшшагъәх, пхъэ упсәфә хураехәр джәхашьом алышрәгъо тельых, күштә лъэкъо ныкъошхәр мәқлаим егъәкүттәх. Пчэн лъэкъо уфагъехәр зытель Іанәм Нурбый екүаплә, язырәр кыыхехыш, икъебар зәфәхъысыж кыфешы: «1914-рә ильесым Чабәм щыІәгъе сятәж мыш фәдә пылъаплә пчэн лъакъом хәшшыкыттәх кыздихъыжыгъағы. Кыыдигурылорә щымыләу, тыкіләззә, ар сәләкәкүтәнәу хұтуғъе. Арыти, нәүжүм сшылжыгъе. Адыгәмә яхъакіләшхәм мыш фәдә пкынгъуабә ащагъәфедағы. Тисабыйхәм джар ащымыгъупшәу, Іәпәләсәненгъеу пылъри зәргашшәзә, ахәлтынәу сыйфай!»

Лъэпкъ Іәпзасәхәм яджема-
къэ кызызехаҳу лъэпкъ Іәмә-
псымәхәм яшын еджапІәхәм
зачалъхъәкіә, лъэпкъ сәнау-
щыгъәхәм зыкъызераітыхы-
щтым щәч хәльәп.

ТЭУ Замир.

Бзылъфыгъэмрэ Ѣынныгъэмрэ

Урысыем къышахыгъэ Асает тифэгушо

Урысыем икэух зэнэкъокью «Пачыххэ гуаш» зифиорэр Шъачэ Ѣыкъуагъ. Абхазым, Адыгейм язаслуженэ артисткэу Уайкъокъо Асает апэрэ чыпэр къидихи, Гран-при кыфагъэшьошагъ.

Пешорыгъэш зэнэкъокъухэр Урысыем ишъольтырхэм ашыззахацъэх. Апэрэ чыпэрхэр къэзыхыгъэхэр Шъачэ къырагъэблэгъагъэх, шуухафтын шхъалэм икъидехын яснаущыгъэ къышахыгъэшьошагъ.

Краснодар краим изэухыгъэ зэнэкъокъу Уайкъокъо Асает шуухафтын шхъалэр къышыфагъэшьошагъ. Кэли 5 зиэ Татьяна Никсовская юфхъабзэм икэщаклохэм ашыц. Бзыльфыгъэм иобраз Ѣынныгъэм сидэуцтэу къышыгъэшьошагъ? Зэхщаклохэм зэгъэпшэнхэр ашыгъэх.

Ным унагьом нэйусэ зэрэфишхъэрэм, пщерхъанымкэ илэпэсэнгъэ зыфэдэм, икэлэцыклохэр еджаплэм зэригъаклохэрэм, бзыльфыгъэм зызери-фапэрэм, орэд къызэриорэм, нэмийхэм зэнэкъокъур афэгъэхыгъагъ.

Краснодар Ѣыкъогъэ зэнэкъокъум зэльашэрэ сурэтыши-модельэрэ, Адыгэ Республикаин культурумкэ изаслуженэ юфыши Стлашы Юрэ «Адыгэ Республика» зифиорэ джанэу ышыгъэр А. Уайкъокъом къышигъэшьошагъ. Шъашэр зэрэдахэр, артисткэм ар зэрээрихъэрэр осэш купым хигъеунэфыкъигъ.

Шъачэ Ѣыкъогъэ зэлукъэгъур Краснодар Ѣызэхашагъэм пыгъэшагъэу Ѣытагъ, — къитиуагъ Уайкъокъо Асает. — Пешорыгъэш зэнэкъокъум гъэхъагъэ

зэрэштышыгъэ Ѣыкъэр осэшхэм къыдальтыагъ. Культурэмре ис-куствэмре афэгъэхыгъэ зэлукъэгъум тыхэлэхъагъ.

Адыгэ Республикаин Лъепкъ театэрэ Цэй Ибрахимэ Ѣыцэ зыхырэмре ялъыкло Уайкъокъо Асает театэрэ юф зэрэшишэрэр къыдильти, спектаклэхэм ашыц едзыгъохэм къашишырэ рольхэр къыгъэлэхъагъэх, усэхэм къяджагъ, ипшъашъэ гитарэмкэ къиджэйтузэ Сергея Есениним игушыгъэр зыхэлхэх орэдир къитиуагъ.

Дахэу тиактрисэ зэрэфэпагъэр, шъашэр фэлэпэласэу зэрээрихъэрэр, нэмийхэм осэшхэм къыдальти, шуухафтын шхъалэр

Уайкъокъо Асает кыфагъэшьошагъ.

Москва, Казань, Саратов хэхүм, Сыбыр, Краснодар, нэмийхэм къарыкыгъэ бзыльфыгъэхэр 13 хуучтыгъэх. А. Уайкъокъом N 8-р иджанз тедээгъагъ. Урысыем ишъольтырхэм автомо-биль тамыгъэхэмкэ апэрэ чыплэм щагъэуцугъэр Адыгэ Республикаин арь. Уайкъокъо Асаети апэрэ чыпэр къызыдехым, иоффшэгъухэр дахэу пэгъокыгъэх.

Адыгэ Республикаин и Лъепкъ театэр ихудожественнэ пашэу Хъакъэгъогъу Къесэй гүшүэ фан

бэхэр зэхахьэм къышыгъуагъ. Уайкъокъо Асает тирестубликэ, Лъепкъ театрэр лъагэу зэнэкъокъум Ѣиэтагъэхэу ылтыгъагъ.

Лъепкъ театрэр И. Цэим Ѣыцэ зыхырэм ирежиссер шхъаэу Испул Тимур, артистхэу Къэбэхь Анзор, Къэбэхь Евгение, нэмийхэм зэхахьэм къышыгъуагъ-лагъэх, А. Уайкъокъом фэгу-шуагъэх.

Зэнэкъокъум сыхэлажьээ Хъакъэгъогъу Къесэй, Испул Тимур, Михаил Аргумановыр, театрэм иартистхээр, синэуасэхэр кысфэ-тагъэх, сагъэгушхуагъ. Зэхщаклохэм, къысфэтхагъэхэм «тхыгъуеугъэпсэу» гэзэтиймки яслюжы сшоигъу — къитиуагъ Уайкъокъо Асает.

2019-рэ ильэсир — театрэм и Ильэсэу Урысыем Ѣекло. Уайкъокъо Асает «Мэдэям», «Нысхы-пым», «Лъышэжым», фэшьхъафхэм къашишыгъэ рольхэмкэ лъепкъ искуствэр нахь лъагэу къытэтигъ. «Шапсыгъэ пшьашьэм» уеплэхээ, Гулэз ироль псэ кын-зэрэпигъэгъагъэр, лъепкъ гуп-шиксэр къызэрэрхигъэшыгъэр тшоигъэшэгъонх. «Мэдэям» бзыльфыгъэм игумэгъохэр къызэрэшызэуихыгъэм, нэмийхэм уямызшээх уялши. Асает ролыгъэхэр къыратынэу, театрэм шытхъоу Ѣыфалорэм хигъэхонэу тыфэльяло.

Сурэтийм итыр: Урысыем апэрэ чыпэр къышыдэхыгъэ Уайкъокъо Асает.

Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзы-
гъэкъыр:
Адыгэ Республикаин лъепкъ юфхэмкэ, Икъыб къэралхэм ашы-
псурэ тильэпкъэ-
гъухэм адьряэ зэхы-
ныгъэхэмкэ ыкъи
къебар жууцье-
намалхэмкэ и Комитет

Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шиэр:
385000,

къ. Мыецкуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэхэм 5-м
емыхъхэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтээ, шрифтыр
12-м нахи цыкъунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэхгъэгъюжныхъ.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщашихъятыгъэр:
Урысые Федерацаем
хэутын юфхэмкэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкъи зэльы-
гъэсэй амалхэмкэ и
Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэоры-
шамп, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаихъятыгъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыецкуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкъэмкэ
пчагъэр
4271
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2306

81. Дьяченко Ксения
91. Баскакова Людмила
92. Силантьева Дарья
99. Мельникова Ирина.

ШЬУНАИТ ТЕШҮҮДЗ: ѡшлако-
хэм ямайкэхэм атедзэгъэ но-
мерхэр пчагъэхэм къагъэлтагъо.

Пашэхэр

Ревва Александр — клубэу «Адыифым» итренер шхъа. Къудайнэт Мэджыд — клу-
бым ипэшэ шхъа.

Голуб Никита — тренер.

Рюхина Ольга — тренер.

Мельникова Галина — къэ-
лэпчэлтүхэм ятренер.

Кондратенко Петр — врач.

Бзаго Рустам — пресс-къу-
лыкъум ипаш.

Ионыгъом и 1-м мафэр сыхы-
тыр 3-м «Адыифыр» «Ставропо-
лье» Ставрополь Мыецкуапэ
щыуукъэшт.

Сурэтийм итыр: клубэу «Ады-
ифыр».

Нэкүбгъор
зыгъэхъазыгъэр
ЕМТИЙЛ Нурый.

Хэутынам
узыкъэлтхэнэу Ѣыт
уахътэр
Сыхыттар
18.00
Зыкъылтхэгъэхъ
уахътэр
Сыхыттар
18.00

Редактор
шхъаэм
ипшъэрэлхъэр
зыгъэцакъэр
Мэшлээкъо
С. А.

Пшьэдэкъыж
зыхырэ секретарыр

Жакъэмкъо
А. З.

Гандбол

«Адыиф», уапэ егъэхъу!

Хэгъэгум гандболымкэ ибзыльфыгъэ командахэй суперлигэм Ѣызэнэ-
къокъухэрэм 2019 – 2020-рэ ильэс ешэгъур Йоныгъом и 1-м аублэшт.

Мыецкуопэ клубэу «Адыифым»
ипашхэмрэ ешлаклохэмрэ гээзет-
еджэхэр ашытэгъэзэх.

Ешлаклохэр

- 1. Кожубекова Светлана
- 5. Серадская Анастасия

- 7. Краснокутская Елизавета
- 8. Никулина Дарина
- 10. Зубова Ксения
- 17. Кучеренко Мария
- 21. Морозова Алина
- 25. Куцевалова Юлия
- 31. Куцевалова Ангелина

- 33. Кириллова Татьяна
- 36. Казиханова Диана
- 45. Дмитриева Маргарита
- 55. Дворцевая Алиса
- 69. Загайко Анастасия
- 73. Кожубекова Юлия
- 75. Толмачева Екатерина

